Eiropas Savienības
Oficiālais Vēstnesis

LV
C sērija

C/2024/7446

13.12.2024.

Padomes secinājumi par to, kā uzlabot un veicināt kultūras pieejamību

(C/2024/7446)

EIROPAS SAVIENĪBAS PADOME,

ATZĪSTOT:

1. to, ka kultūras pieejamība ir cilvēka pamattiesības, ievērojot Vispārējās cilvēktiesību deklarācijas 27. pantu, kurā ir norādīts, ka ikvienam ir tiesības brīvi piedalīties kultūras dzīvē; to, ka ar kultūras mantojumu saistītās tiesības ir neatņemama daļa no tiesībām piedalīties kultūras dzīvē un ka, ievērojot 31. pantu Konvencijā par bērna tiesībām, bērniem ir tiesības pilnībā piedalīties kultūras un mākslas dzīvē;

2. ANO Nākotnes paktu ([1]), kurā atkārtoti apstiprināts, ka kultūras tiesības ir cilvēktiesības, un atzīta kultūras loma sociālās kohēzijas veicināšanā un ilgtspējīgas attīstības sekmēšanā;

3. to, ka saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienību 3. pantu un Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 21. un 22. pantu ir jānodrošina, lai visiem būtu vienlīdzīga pieejamība kultūrai un visi varētu piedalīties kultūras dzīvē;

4. *UNESCO* 2022. gada *MONDIACULT* deklarāciju, kurā ir uzsvērts, cik svarīgi ir atbalstīt iekļaujošu kultūras pieejamību un līdzdalību kultūras dzīvē; 2021. gada Portu Santu hartu ([2]), kurā iestājas par to, ka jālikvidē kultūras pieejamības šķēršļi, tādējādi veicinot iekļautību un dažādību attiecībā uz dalību kultūras dzīvē; 2023. gada Kaseresas deklarāciju ([3]), kurā norādīts, ka kultūra būtu jāuzskata par būtisku un globālu sabiedrisko labumu un uzmanība tai būtu jāpievērš visaugstākajā politikas līmenī;

5. personu ar invaliditāti tiesības vienlīdzīgi ar citiem piedalīties kultūras dzīvē – saskaņā ar 30. pantu ANO Konvencijā par personu ar invaliditāti tiesībām un Eiropas Komisijas Personu ar invaliditāti tiesību stratēģiju 2021.–2030. gadam – un īpašo lomu, kāda ir Eiropas invaliditātes kartei un Pilsētas pieejamības balvai, atvieglojot personu ar invaliditāti piekļuvi pabalstiem un pakalpojumiem kultūras jomā;

6. aicinājumu Komisijai un Savienības Augstajam pārstāvim ārlietās un drošības politikas jautājumos, kā izklāstīts ES 2023.–2026. gada darba plānā kultūras jomā ([4]), apsvērt iespēju ierosināt kultūras jomas ES stratēģisko satvaru, kurā atspoguļosies darba plāna I pielikumā izklāstītie pamatprincipi un kura mērķis būs kultūrpolitikas perspektīvu un kultūras vērtības stratēģiski integrēt visās attiecīgajās ES politikas jomās, programmās un iniciatīvās;

7. to, ka arvien vairāk tiek atzīts, cik svarīga ir dalība kultūras dzīvē attiecībā uz personīgo veselību, labbūtību, teritoriālo un sociālo kohēziju, kā arī demokrātijas stiprināšanu, kā uzsvērts prioritārajā jomā "*Kultūra cilvēkiem: pastiprināt dalību kultūras dzīvē un kultūras lomu sabiedrībā*" ES 2023.–2026. gada darba plānā kultūras jomā un par ko liecina Eiropas Komisijas ziņojuma "Kultūra un demokrātija: fakti" un ES finansētā projekta *CultureForHealth* (Kultūra veselībai) ([5]) rezultāti;

8. centienus ([6]), ko Eiropas Savienība un tās dalībvalstis pēdējās desmitgadēs īstenojušas, lai veicinātu piekļuvi kultūras aktivitātēm un dalību tajās un lai vairotu informētību šajā ziņā;

([1]) ANO Nākotnes pakts tika pieņemts Apvienoto Nāciju Organizācijas Nākotnes samitā (Ņujorka, 2024. gada 22. un 23. septembris).
([2]) Portu Santu hartu pieņēma konferencē, kas notika 2021. gada 27. un 28. aprīlī Portugāles vadītās Eiropas Savienības Padomes prezidentūras laikā.
([3]) Kaseresas deklarāciju ES dalībvalstu kultūras ministri pieņēma 2023. gada 25. un 26. septembrī Spānijas vadītās Eiropas Savienības Padomes prezidentūras laikā.
([4]) Padomes Rezolūcija 2022/C 466/01.
([5]) https://www.cultureforhealth.eu/.
([6]) Šie centieni ietver ES Pilsētas pieejamības balvu, Eiropas mantojuma zīmi, Eiropas Autoru dienu, iniciatīvu *Culture Moves Europe* (Kultūra virza Eiropu), iniciatīvu "Eiropas kultūras galvaspilsētas", ES kultūras balvas un, kopumā, projektus, ko finansē no programmas "Radošā Eiropa" un programmas "Apvārsnis Eiropa".

9. to, ka Eiropas Piekļūstamības aktā ir noteiktas piekļūstamības prasības attiecībā uz kultūras jomu; Direktīvu par publiskā sektora struktūru tīmekļvietņu un mobilo lietotņu piekļūstamību; direktīvu un regulu, ar ko īsteno Marrākešas līgumu par piekļuvi iespieddarbiem personām ar redzes traucējumiem; Pievienotās vērtības nodokļa (PVN) direktīvas grozījumu, kas ļauj tādu pašu PVN likmi piemērot e-publikāciju un drukātu publikāciju piegādei, tostarp bibliotēku izsniegtajām publikācijām;

10. Eiropas Padomes Ministru komitejas 2022. gadā pieņemto ieteikumu ([7]), kurā uzsvērts, cik būtiska loma ir publiskām kultūras iestādēm, uzrunājot plašu sabiedrību, tostarp jauniešus, un veicinot līdzdalību kultūras dzīvē un kultūras aktivitātes neatkarīgi no ienākumu un izglītības līmeņa. Ieteikumā ir arī uzsvērts, ka jāatzīst kultūras ieguldījums demokrātiskā sabiedrībā un kultūras, kultūras mantojuma un ainavas svarīgā nozīme attiecībā uz visām trim ilgtspējīgas attīstības mērķu dimensijām sabiedrības ekonomiskās, sociālās un vides attīstības ziņā, kā arī to būtiskā loma radošajā ekonomikā un attiecībā uz teritoriju pievilcīgumu;

ATZĪSTOT:

11. kultūras kā radošuma un pašizpausmes pamata patieso vērtību, kas veicina garīgo veselību un labbūtību un uzlabo dzīves kvalitāti. Kultūra arī veicina vietējo un reģionālo attīstību, inovāciju, produktīvu uzņēmējdarbību un ekonomisko progresu, palīdzot cilvēkiem apgūt pamatprasmes, atbalstot zināšanu apmaiņu, veidojot pašapziņu un nodrošinot pilnvērtīgas iespējas (no jauna) iekļauties darba tirgū, un sagatavojot cilvēkus mūžizglītībai;

12. to, cik svarīga ir tāda holistiska pieeja kultūrai un kultūras līdzdalībai, kuras mērķis ir šajās koncepcijās iekļaut pilsoniskās līdzdalības aspektu. Tas ir būtiski sociālo mērķu sasniegšanai, piemēram, sociālās kohēzijas un demokrātijas stiprināšanai;

13. to, ka kultūras pieejamību var kavēt dažādi šķēršļi, tostarp fiziski un personīgi finansiāli ierobežojumi, psiholoģiski šķēršļi, sensorie, kognitīvie un kultūras šķēršļi, visu veidu stereotipi un diskriminācija, tostarp dzimuma dēļ, tehnoloģiski šķēršļi, tas, ka nav pieejamības būvētai un virtuālai videi, informācijai, saziņai, produktiem un pakalpojumiem, kā arī laika un intereses trūkums;

14. to, ka kultūras pieejamība ir cieši saistīta ar izglītības līmeni, finansiālajām iespējām, iekļautību, piekļūstamību, ģeogrāfiskajiem apstākļiem un veselības stāvokli un ka ir jāpievērš uzmanība šo šķēršļu pārvarēšanai un sociālās nevienlīdzības mazināšanai;

15. to, cik svarīgas ir reģionālo un vietējo kopienu vajadzībās un interesēs balstītas kultūras aktivitātes;

16. to, ka ar iekļaujošu un piekļūstamu tehnoloģiju izstrādi, kurā piemērota universālā dizaina pieeja, digitālo prasmju un medijpratības apguvei un kultūras mantojuma digitalizācijai ir izšķiroša loma kultūras vērtību aizsardzībā un saglabāšanā, kā arī netraucētas, inovatīvas, ātras un cenas ziņā pieejamas piekļuves tām nodrošināšanā un ka vienlaikus tās mudina cilvēkus būt radošiem un inovatīviem (piemēram, izmantojot sociālos medijus).

PAUŽ GANDARĪJUMU PAR:

17. atbalstu kultūras līdzdalībai, mācībām un mobilitātei, kurš tiek sniegts, izmantojot dažādas programmu "Radošā Eiropa", *Erasmus+* un Eiropas Solidaritātes korpusa darbības;

18. Eiropas Kultūras mantojuma centra izveides iniciatīvu, kuras mērķis ir stiprināt iedzīvotāju līdzdalību kultūras mantojumā;

19. to, ka *Eurostat* nesen ir atjauninājis savu kultūras statistiku par dalību kultūras dzīvē;

20. neskarot diskusijas par laikposmu pēc 2030. gada – starptautisko kampaņu *#culture2030goal*, kuras mērķis ir programmā laikposmam pēc 2030. gada ilgtspējīgas attīstības mērķos iekļaut konkrētu ar kultūru saistītu mērķi;

([7]) Ministru komitejas ieteikums dalībvalstīm par to, kāda loma ir kultūrai, kultūras mantojumam un ainavai, palīdzot risināt globālas problēmas https://search.coe.int/cm?i=0900001680a67952.

AICINA DALĪBVALSTIS ATTIECĪGAJĀ LĪMENĪ:

21. aizsargāt un veicināt brīvu un vienlīdzīgu kultūras pieejamību visos līmeņos un bez nepamatotas iejaukšanās vai šķēršļiem – vienlaikus respektējot kultūru daudzveidību, daudzvalodību un intelektuālā īpašuma tiesības, piemēram, ar apmaiņas un mobilitātes programmām un iniciatīvām –, lai vairotu medijpratību un stiprinātu saikni starp kultūru, inovāciju un ilgtspēju;

22. turpināt nodrošināt iespējas piedalīties kultūras aktivitātēs, arī ar digitāliem līdzekļiem, kas palīdz sasniegt plašāku jaunu auditoriju, tostarp jauniešus un – plašākā nozīmē – personas, kuras saskaras ar kultūras pieejamības šķēršļiem, un tādējādi radīt iekļautību un piederības sajūtu sabiedrībā;

23. uzturēt dialogu ar kultūras un radošajām nozarēm (KRN) par auditorijas piesaistīšanas un sasniegšanas svarīgo nozīmi, labi pārdomātiem un piemērotiem kultūras iestāžu darba laikiem un kultūras pasākumu datumiem, ko nosaka, ņemot vērā auditorijas vajadzības;

24. apsvērt iespēju iekļaut kultūras aktivitātes un kultūras mantojumu citu politikas programmu ieviešanā un īstenošanā, piemēram, tādās jomās kā reģionālā un vietējā attīstība, inovācija, pilsētvides atjaunošana, sabiedriskā integrācija, veselība, labbūtība un sociālā aprūpe, izmantojot arī kultūras potenciālu saistībā ar psihoemocionālo veselību un veicinot, piemēram, kultūras izrakstīšanas projektus;

25. apsvērt iespēju sadarboties ar citām nozarēm, lai ar kultūras līdzdalību saistītos aspektus integrētu šo nozaru politisko lēmumu pieņemšanas, stratēģiju veidošanas un finansēšanas shēmās ārpus kultūrpolitikas, un apsvērt iespēju turpināt tādu pasākumu izstrādi, kas vērsti uz visu to personu jēgpilnu un vienlīdzīgu līdzdalību, kuras saskaras ar kultūras pieejamības šķēršļiem;

26. apsvērt iespēju veikt piemērotus pasākumus kultūras jomā, lai novērstu nevienlīdzību attiecībā uz kultūras, kultūras objektu un pieminekļu piekļūstamību, īpašu uzmanību pievēršot personām ar invaliditāti un īpašām vajadzībām, piemēram, ar kultūras vidutāju palīdzību;

27. apsvērt iespēju atbalstīt kultūras iestādes, kas nodrošina nodarbinātības iespējas personām ar invaliditāti, tostarp māksliniekiem, un apsvērt to, kā veicināt viņu pamanāmību, lai mazinātu nevienlīdzību personu ar invaliditāti un personu bez invaliditātes nodarbinātībā;

28. veicināt visu to personu sociālo integrāciju, kuras saskaras ar kultūras pieejamības šķēršļiem, apsverot iespēju izstrādāt politikas satvarus un īstermiņa un ilgtermiņa stratēģijas un radīt nepieciešamos apstākļus, izmantojot pasākumus un stimulus, kas likvidē administratīvos, finansiālos, ar valodu saistītos, sociālekonomiskos un citus šķēršļus līdzdalībai;

29. attiecīgā gadījumā apsvērt iespēju izstrādāt pamatotas un labi plānotas stratēģijas attiecībā uz kultūras mantojuma objektu un pieminekļu pieejamību, tostarp pārvaldības risinājumus, kas līdzsvaro uzlabotu piekļūstamību saistībā ar visiem apmeklētājiem, ņemot vērā attiecīgās vietas kultūras mantojuma unikālo raksturu, integritāti un autentiskumu;

30. apsvērt iespēju atbalstīt un stimulēt vietējās tautas kultūras organizācijas attālās, mazās un/vai depopulācijas riskam pakļautās vietās, lai veicinātu augšupējas un iekļaujošas kultūras programmas, vietējās kultūras iniciatīvas un sadarbības struktūras;

31. apsvērt veidus, kā vairot izpratni par izaicinājumiem, kas jāpārvar personām, kuras saskaras ar kultūras pieejamības šķēršļiem;

32. apsvērt iespējas, kā attiecīgā gadījumā atbalstīt formālo, ikdienējo un neformālo izglītību, kas veicina iesaisti kultūras jomā. Mērķis ir veicināt interesi par kultūru un talantus, mudināt jauniešus interesēties par kultūru un uzlabot viņu uzņēmējdarbības prasmes, lai tādējādi stimulētu tādu radošu prasmju attīstību, kas vajadzīgas redzējumam par sabiedrībai labāku nākotni;

33. veicināt un sekmēt ilgtspējīgu partnerību veidošanu starp skolām, māksliniekiem un kultūras organizācijām, vienlaikus nodrošinot, ka šīs aktivitātes ir iekļaujošas un tām var piekļūt visi skolēni, studenti un jaunieši, kuriem ir mazāk iespēju, jo īpaši tie, kam ir invaliditāte; un atbalstīt mūžizglītību un piekļuvi formālajai un ikdienējai mākslas izglītībai un kultūras praksei;

34. apsvērt iespēju izveidot jauniešiem pielāgotus inovatīvus un viegli piekļūstamus formātus, lai veicinātu viņu līdzdalību kultūras dzīvē;

35. attiecīgā gadījumā apsvērt iespēju pārskatīt savu kultūrpolitiku un finansēšanas kārtību, lai veicinātu atbalstu dažādām iekļaujošām un līdzdalīgām kultūras organizācijām, tostarp vietējām kopienām, pienācīgi ņemot vērā mākslinieciskо brīvību;

36. censties mazināt finansiālos šķēršļus līdzdalībai un darbam kultūras jomā, veicinot stimulus, kas nodrošina to, ka kultūrai var piekļūt, kā arī radīt darba apstākļus, kuri atbilst kultūras darbinieku un mākslinieku specifiskajām vajadzībām ([8]);

AICINA DALĪBVALSTIS UN EIROPAS KOMISIJU, IEVĒROJOT SUBSIDIARITĀTES PRINCIPU, SAVĀS ATTIECĪGAJĀS KOMPETENCES JOMĀS UN ATTIECĪGAJOS LĪMEŅOS:

37. apsvērt iespēju izstrādāt kultūras tiesību plānus kā instrumentu, ar ko izklāsta kultūras tiesību jomā plānotās darbības, integrējot pašreizējās situācijas analīzi, nosakot konkrētus sasniedzamus mērķus un paredzot konkrētus pasākumus tā īstenošanai;

38. turpināt veicināt ilgtermiņa starpnozaru sadarbības un partnerību izveidi starp KRN aktoriem un, piemēram, izglītības, sociālajām, veselības aprūpes un tieslietu iestādēm, kā arī pilsoniskās sabiedrības organizācijām vietējā, reģionālā, valsts un starptautiskā līmenī;

39. turpināt veicināt KRN organizāciju un profesionāļu digitālo spēju pilnveidošanu, vienlaikus veicinot pašizpausmi un digitālo labsajūtu un novēršot digitālo plaisu;

40. uzturēt regulāru dialogu ar kultūras organizācijām – tostarp organizācijām, kas pārstāv personas ar invaliditāti, pilsonisko sabiedrību un sabiedrību kopumā – par vienlīdzīgu kultūras pieejamību, kurā galvenā uzmanība pievērsta digitalizācijai un ievērota kultūru un valodu daudzveidība, kā arī pielāgoti pašreizējie pakalpojumi un izstrādāti jauni pakalpojumi, ņemot vērā dažādus invaliditātes un traucējumu veidus;

41. veicināt pētniecību, kuras mērķis ir veikt uz dezagregētiem datiem un uz pierādījumiem balstītu novērtējumu par tādu personu kultūras vajadzībām un paradumiem, kuras saskaras ar kultūras pieejamības šķēršļiem; nodrošināt papildu apmācību kultūras speciālistiem, kas strādā saistītās jomās;

42. apsvērt iespēju sīkāk izpētīt faktorus, kas traucē kultūras pieejamībai, galveno uzmanību pievēršot lauku un attāliem apvidiem un/vai tiem apgabaliem, kuriem draud depopulācija, sociālām un ekonomiskām problēmām, invaliditātei, veselības stāvoklim, brīvības atņemšanai, dzimumam, vecumam un izglītībai. Tas var ietvert dažādu piekļuves līmeņu un jomu izpēti un strukturālo, kā arī fizisko, valodas un psiholoģisko šķēršļu izpēti;

43. sadarbībā ar *Eurostat* dalībvalstu ekspertu grupu kultūras statistikas jautājumos apsvērt iespēju uzlabot pašreizējo kultūras līdzdalības novērtēšanu. Mērķis ir sniegt biežāku un mērķtiecīgāku statistiku par kultūru un analizēt saikni starp kultūru un veselības, sociālajiem un finanšu jautājumiem, īpašu uzmanību pievēršot sociālekonomiskajai nevienlīdzībai;

44. veikt turpmākus pasākumus, lai popularizētu dalībvalstu kultūras mantojumu un ar valstu agregatoru palīdzību darītu to pieejamu *Europeana* vietnē; turpināt attīstīt kopīgu Eiropas kultūras mantojuma datu telpu, lai nodrošinātu mantojuma datu kopīgošanu pāri valstu robežām un tādējādi veicinātu plašāku pieejamību Eiropas kultūras mantojumam un tā atkalizmantošanu;

45. apsvērt iespēju iekļaut kultūras līdzdalību un kultūras infrastruktūras uzlabošanu kā mērķi atjaunināmajos nacionālo atveseļošanas un noturības plānu izdevumos;

AICINA EIROPAS KOMISIJU:

46. veicināt tīklu veidošanu to profesionāļu vidū, kas organizē kultūras pasākumus un aktivitātes personām, kuras saskaras ar kultūras pieejamības šķēršļiem. Šajā sakarā īpaša uzmanība jāpievērš iedzīvotājiem piepilsētu, pēcindustriālās, lauku un perifērās teritorijās, tālākajos reģionos un teritorijās, kurās draud depopulācija vai sociālā atstumtība;

47. izmantot esošās iespējas apkopot, organizēt un demonstrēt meklējamā veidā dalībvalstu labo praksi par to, kā sekmēt kultūras pieejamību personām, kas saskaras ar šķēršļiem;

([8]) Mākslinieku un kultūras un radošo industriju darbinieku sociālajam un profesionālajam stāvoklim paredzēta ES sistēma – https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2023-0405_LV.html.

48. pašreizējā un turpmākajā darbā turpināt par prioritāti noteikt kultūras līdzdalību un sekmēt kultūras pieejamību, piemēram, izmantojot pašreizējo programmu "Radošā Eiropa" (2021–2027);

49. izskatīt iespēju iekļaut kultūras aspektus uzraudzības darbībā, ko dalībvalstīs veic *AccessibleEU* ([9]), īpašu uzmanību pievēršot kultūras piekļūstamībai;

50. veicināt pētījumus par KRN sociālo daudzveidību ES un tās ietekmi uz kultūras līdzdalību;

51. izpētīt iespēju veikt Eirobarometra aptauju, kurā tiktu novērtēta Eiropas Savienības iedzīvotāju attieksme un viedokļi attiecībā uz iesaistīšanos kultūras aktivitātēs un kultūras pieejamību, īpašu uzmanību pievēršot formālām un neformālām kultūras darbībām, kā arī tiem, kas tajās nepiedalās, un iespējamā kultūras loma cilvēku dzīves kvalitātes uzlabošanā;

52. izpētīt, vai piekļuvi kultūras iestādēm un kultūras saturam ar atlaidi Eiropas Savienībā varētu piesaistīt Eiropas studenta kartei.

([9]) https://accessible-eu-centre.ec.europa.eu/index_en#:~:text=About%20AccessibleEU,-AccessibleEU%20is%20one&text=It%20is%20a%20resource%20Centre,on%20equal%20basis%20with%20others.

PIELIKUMS

DEFINĪCIJAS

Šajos secinājumos izmantotas šādas definīcijas:

— *"Kultūras pieejamība"* ir visu indivīdu spēja neatkarīgi no viņu izcelsmes, spējām vai apstākļiem pilnībā piedalīties kultūras aktivitātēs un pieredzē.

— *"Kultūras līdzdalība"* ir dažādas aktīvas un pasīvas ar kultūru saistītas darbības, piemēram, iešana uz kinoteātri un bibliotēku, priekšnesumu apmeklēšana klātienē, kultūras objektu (vēsturisku pieminekļu, muzeju, mākslas galeriju vai arheoloģisko objektu) apmeklēšana vai mākslinieciskū darbību praktizēšana un satura radīšana.

— *"Pilsētas pieejamības balvu"* Eiropas Komisija 2011. gadā izveidoja, lai apbalvotu pilsētas, kuras par prioritāti ir noteikušas pieejamību personām ar invaliditāti. Konkursa kārtībā piešķir naudas balvu pilsētām, kas risina pieejamības jautājumus, izmantojot holistisku pieeju. Balvas galvenās jomas ir šādas: 1) apbūvētā vide un sabiedriskās vietas, 2) transports un ar to saistītā infrastruktūra, 3) informācija un komunikācija, tostarp jaunās tehnoloģijas, un 4) sabiedriskie objekti un pakalpojumi.

— *"Radošā ekonomika"* (pazīstama arī kā *"oranžā ekonomika"*) ir mainīga koncepcija, kuras pamatā ir radošo aktīvu ieguldījums un potenciāls veicināt ekonomikas izaugsmi un attīstību. Tā ietver ekonomiskos, kultūras un sociālos aspektus, kas mijiedarbojas ar tehnoloģiju, intelektuālā īpašuma un tūrisma mērķiem.

— *"Kultūras izrakstīšana"* jeb *"kultūrā balstīts sociālais nosūtījums"* ir prakse, kad veselības aprūpes speciālisti iesaka kultūras aktivitātes, piemēram, muzeju apmeklējumus, teātra apmeklējumus, deju nodarbības vai kopienas mākslas projektus, lai uzlabotu pacientu psihoemocionālo un fizisko veselību. Šīs pieejas mērķis ir mazināt stresu, stiprināt sociālos sakarus un uzlabot vispārējo labbūtību.

— *"Universālā dizaina"* pieeja ir dizaina filozofija, kuras mērķis ir radīt tādus produktus, pakalpojumus un vidi, kam var piekļūt un ko var izmantot pēc iespējas lielāks cilvēku skaits.

— *"Kultūras vidutāji"* ir profesionāļi, kas neformāli un individualizēti palīdz lielākam skaitam cilvēku piekļūt kultūras darbiem un ražojumiem. Tas ietver iespējamo šķēršļu novēršanu un starpniecības pielāgošanu personām ar invaliditāti un citām īpašām vajadzībām. Kultūras starpniecība ir process, kura mērķis ir palīdzēt cilvēkiem pilnībā izprast mākslu, iesaistoties un piedaloties.

— *"Kultūras tiesību plāns"* ir satvars, kas izstrādāts, lai īstenotu darbības kultūras tiesību jomā. Tajā izklāstītas veicamās iniciatīvas, iekļauts pašreizējās situācijas novērtējums, noteikti konkrēti mērķi, kas jāsasniedz, un sīki izklāstīti konkrēti pasākumi, kas vajadzīgi, lai nodrošinātu minēto mērķu sasniegšanu.

— *"Agregatori"* sadarbojas ar kultūras mantojuma iestādēm, lai nodrošinātu, ka to datiem var piekļūt, izmantojot *Europeana* un citas digitālās platformas dalībvalstīs datu kopīgošanai kultūras mantojuma datu telpā (https://pro.europeana.eu/page/aggregators).

ATSAUCES

ES Līgumi

— Eiropas Savienības Pamattiesību harta (2012/C 326/02).

Eiropas Savienības Padome

— Padomes secinājumi par to, kā veicināt piekļuvi kultūrai ar digitāliem līdzekļiem, galveno uzmanību pievēršot auditorijas paplašināšanai (2017/C 425/03).

— Padomes secinājumi par kultūras un radošo nozaru atveseļošanu, noturību un ilgtspēju (2021/C 209/03).

— Padomes secinājumi par kultūras un radošo nozaru stiprināšanu, izmantojot uz datiem balstītu auditorijas attīstību (C/2024/3542).

— Padomes secinājumi par kultūras mantojumu kā stratēģisku resursu ilgtspējīgai Eiropai (2014/C 183/08).

— Padomes secinājumi par kultūras mantojuma līdzdalīgu pārvaldību (2014/C 463/01).

— Padomes Direktīva 2006/112/EK (2006. gada 28. novembris) par kopējo pievienotās vērtības nodokļa sistēmu (OV L 347, 11.12.2006., 1. lpp.).

— Padomes Direktīva (2018. gada 6. novembris), ar ko Direktīvu 2006/112/EK groza attiecībā uz pievienotās vērtības nodokļa likmēm, ko piemēro grāmatām, laikrakstiem un periodiskiem izdevumiem (OV L 286, 14.11.2018., 20. lpp.).

— Padomes Rezolūcija par ES 2023.–2026. gada darba plānu kultūras jomā (2022/C 466/01).

— Padomes 2003. gada 6. maija Rezolūcija par kultūras infrastruktūru un kultūras pasākumu pieejamības nodrošināšanu cilvēkiem ar invaliditāti (2003/C 134/05).

— Atvērtās koordinācijas metodes (AKM) ekspertu grupas ziņojums *From social inclusion to social cohesion – The role of culture policy* (No sociālās iekļaušanas līdz sociālajai kohēzijai – kultūrpolitikas loma), 2019. gads.

Eiropas Komisija

— Pilsoniskās sabiedrības platforma par piekļuvi kultūrai – politikas pamatnostādnes.

— Komisijas Ieteikums par vienotu Eiropas kultūras mantojuma datu telpu (C(2021) 7953 final).

— Komisijas Ieteikums par kultūras materiālu digitalizāciju, pieejamību tiešsaistē un digitālu saglabāšanu (2011/711/ES).

— Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Eiropadomei, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai "Jauna Eiropas darba kārtība kultūrai" (COM(2018) 267 final).

— Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai "Savienība, kurā valda līdztiesība: Personu ar invaliditāti tiesību stratēģija 2021.–2030. gadam" (COM (2021) 101 final).

— Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai "Eiropas identitātes stiprināšana ar izglītību un kultūru" (COM(2017) 673 final).

— *Eurostat* statistika kultūras jomā.

— Eiropas Komisijas ziņojums *Culture and Democracy, the evidence. How citizens' participation in cultural activities enhances civic engagement, democracy and social cohesion: lessons from international research* (Kultūra un demokrātija: fakti. Kā pilsoņu līdzdalība kultūras pasākumos veicina pilsonisko līdzdalību, demokrātiju un sociālo kohēziju: starptautiskajā pētniecībā gūtā pieredze), 2023. gads.

— Eiropas satvars rīcībai kultūras mantojuma jomā, Komisijas dienestu darba dokuments, 2019. gads.

— Ziņojums *Policies and good practices in the public arts and in cultural institutions to promote better access to and wider participation in culture* (Politika un laba prakse publiskās mākslas un kultūras iestādēs, kuras mērķis ir uzlabot piekļuvi kultūrai un panākt plašāku dalību kultūras dzīvē), 2012. gads.

— *Study on audience development – How to place audiences at the centre of cultural organisations* (Pētījums par auditorijas attīstību – Kā auditorijām piešķirt centrālo nozīmi kultūras organizācijās), 2017. gads.

— *Voices of Culture* ideju ģenerēšanas ziņojums *Social inclusion: partnering with other sectors* (Sociālā iekļaušana: veidot partnerības ar citām nozarēm), 2018. gada oktobris.

— *Voices of Culture* ziņojums *The role of culture in non-urban areas of the European Union* (Kultūras loma Eiropas Savienības ārpuspilsētu teritorijās), 2020. gads.

— Darbseminārs ES dalībvalstu ekspertiem par kultūru sociālajai kohēzijai, 2020. gads.

— *Voices of Culture* ziņojums *Youth, Mental health and Culture* (Jaunatne, psihoemocionālā veselība un kultūra), 2023. gads.

Eiropas Parlaments un Padome

— Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (2016. gada 26. oktobris) par publiskā sektora struktūru tīmekļvietņu un mobilo lietotņu piekļūstamību (OV L 327, 2.12.2016., 1. lpp.).

— Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (2019. gada 17. aprīlis) par produktu un pakalpojumu piekļūstamības prasībām (OV L 151, 7.6.2019., 70. lpp.).

— Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2017/1564 (2017. gada 13. septembris) par dažiem atļautiem konkrētu ar autortiesībām aizsargātu darbu un blakustiesību objektu izmantošanas veidiem tādu personu interesēs, kas ir neredzīgas, ar redzes traucējumiem vai ar drukas lasītnespēju citu iemeslu dēļ, un ar kuru groza Direktīvu 2001/29/EK par dažu autortiesību un blakustiesību aspektu saskaņošanu informācijas sabiedrībā (OV L 242, 20.9.2017., 6. lpp.).

— Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2017/1563 (2017. gada 13. septembris) par to, kā tādu personu interesēs, kas ir neredzīgas, ar redzes traucējumiem vai ar drukas lasītnespēju citu iemeslu dēļ, notiek Savienības un trešo valstu pārrobežu apmaiņa ar konkrētu ar autortiesībām aizsargātu darbu un blakustiesību objektu kopijām pieejamā formātā (OV L 242, 20.9.2017., 1. lpp.).

— Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2019/790 (2019. gada 17. aprīlis) par autortiesībām un blakustiesībām digitālajā vienotajā tirgū un ar ko groza Direktīvas 96/9/EK un 2001/29/EK (OV L 130, 17.5.2019., 92. lpp.).

Eiropas Parlaments

— Eiropas Parlamenta 2022. gada 13. decembra rezolūcija "Virzība uz vienlīdzīgu tiesību nodrošināšanu personām ar invaliditāti" (2022/2026(INI)).

— Eiropas Parlamenta 2018. gada 14. jūnija rezolūcija par strukturāliem un finansiāliem šķēršļiem kultūras pieejamībai (2017/2255(INI)).

— Eiropas Parlamenta 2022. gada 8. marta rezolūcija par kultūras, izglītības, mediju un sporta nozīmi cīņā pret rasismu (2021/2057(INI)).

— Eiropas Parlamenta 2022. gada 14. decembra rezolūcija par jaunas Eiropas darba kārtības kultūrai un ES Starptautisko kultūras sakaru stratēģijas īstenošanu (2022/2047(INI)).

— Eiropas Parlamenta padziļināta analīze *Access to Culture in the European Union* (Piekļuve kultūrai Eiropas Savienībā), 2017. gada jūlijs.

— Ziņojums par strukturāliem un finansiāliem šķēršļiem kultūras pieejamībai (2017/2255(INI)).

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja

— Atzinums "Eiropas lauku rajonu ieguldījums Eiropas Kultūras mantojuma gada (2018) norisēs, nodrošinot ilgtspēju un pilsētu un lauku rajonu kohēziju" (EESC 2018/01641).

— Atzinums "Vienlīdzīgu iespēju un sociālās iekļaušanas nodrošināšana piekļuvē kultūrai un mūžizglītībai un valsts kultūras iestāžu loma šajā procesā" (SOC/809-EESC-2024).

Eiropas Reģionu komiteja

— Atzinums "Kultūras politikas veicināšana lauku apvidos saskaņā ar attīstības un teritoriālās kohēzijas stratēģijām un Programmu 2030. gadam" (C/2024/1040).

Apvienoto Nāciju Organizācija

— ANO Konvencija par personu ar invaliditāti tiesībām, kas pieņemta 2006. gadā.

— Starptautiskais pakts par ekonomiskajām, sociālajām un kultūras tiesībām, 1966. gads.

— Starptautiskais pakts par pilsoniskajām un politiskajām tiesībām, 1966. gads.

— ANO Konvencija par bērna tiesībām, 1989. gads.

— ANO Tirdzniecības un attīstības konferences ziņojums, 2023. gads: https://unctad.org/publication/trade-and-development-report-2023.

— ANO Nākotnes pakts, 2024. gads.

Apvienoto Nāciju Organizācijas Izglītības, zinātnes un kultūras organizācija (UNESCO)

— *UNESCO* Pasaules konference par kultūrpolitiku un ilgtspējīgu attīstību – *MONDIACULT 2022*: https://www.unesco.org/en/articles/unesco-world-conference-cultural-policies-and-sustainable-development-mondiacult-2022.

— *UNESCO* 2005. gada Konvencija par kultūras izpausmju daudzveidības aizsardzību un veicināšanu.

— *UNESCO* Satvars kultūrai un mākslas izglītībai, 2024. gads.

Citi dokumenti:

— Kaseresas deklarācija, ko ES dalībvalstu kultūras ministri pieņēma 2023. gada 25. un 26. septembrī Spānijas vadītās Eiropas Savienības Padomes prezidentūras laikā.

— Eiropas statistikas sistēmas tīkla kultūras jomā (*ESSnet-Culture*) 2012. gada galīgais ziņojums: https://ec.europa.eu/assets/eac/culture/library/reports/ess-net-report_en.pdf.

— ES statistikas dati attiecībā uz ienākumiem un dzīves apstākļiem (*EU-SILC*): https://ec.europa.eu/eurostat/web/income-and-living-conditions/information-data.

— Portu Santu harta, 2021. gada 25. aprīlis https://portosantocharter.eu/the-charter.

— Eiropas Padomes Ministru komitejas ieteikums par to, kāda loma ir kultūrai, kultūras mantojumam un ainavai, palīdzot risināt globālas problēmas (CM/Rec (2022) 15).

— *Culture's contribution to health and well-being* (Kultūras ieguldījums veselībā un labbūtībā), *CultureForHealth* ziņojums, 2023. gads.

— *Arts and Health: supporting the mental well-being of forcibly displaced people* (Māksla un veselība: atbalsts piespiedu kārtā pārvietotu personu psihoemocionālajai labbūtībai), Pasaules Veselības organizācija, *CultureForHealth*, 2022. gads.